

ALSAÇ, Filiz, BÖLGESEL GELİŞME ARACI OLARAK KÜMELENME YAKLAŞIMI VE TÜRKİYE İÇİN KÜMELENME DESTEK MODELİ ÖNERİSİ

DPT Uzmanlık Tezi, Ankara, 2010.

ÖZET

Planlama Uzmanlığı Tezi

BÖLGESEL GELİŞME ARACI OLARAK KÜMELENME YAKLAŞIMI VE TÜRKİYE İÇİN KÜMELENME DESTEK MODELİ ÖNERİSİ

Filiz ALSAÇ

Teknolojik gelişmeler sonucu yaşanan değişimler ve küreselleşme sürecinde artan uluslararası ticaret, sosyal ve ekonomik olarak çeşitli değişimleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerden birisi olarak yerel/bölgesel ekonomiler uluslararası ölçekte rekabet edebilen birimler olarak gelişmiştir. Bölgelerin rekabet gücü ise işletmelerin performansı ile beraber yenilik yapma kapasitesi, farklı aktörler arası işbirliğinin sağlanması ve sosyal sermayenin geliştirilmesi gibi unsurlarla belirlenmeye başlanmıştır.

Bu doğrultuda, bölgesel gelişme politikaları da yeniden şekillenmeye başlamıştır. Yeni bölgesel gelişme politikaları kapsamında sürdürülebilir rekabet avantajının sağlanması için yerelin kendine özgü yönleri ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca, işletmelerin, kamu kurumlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve eğitim kurumlarının işbirliği anlayışı çerçevesinde bir araya gelmesinin önemi net bir şekilde ortaya konmuştur. Son dönemlerin popüler kavramı olan kümelenme yaklaşımı ile aktörler arası işbirliğinin gelişmesinin, işletmelerin ve bölgelerin daha rekabetçi ve yenilikçi olmalarının önü açılmaktadır. Bu itibarla, kümelenme oldukça cazip bir bölgesel gelişme politikası aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de son dönemde özellikle sektörel yoğunlaşma olan bölgelerde kümelenme yaklaşımının benimsenmesi ve uygulanması yönünde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Söz konusu çalışmalar, Türkiye’de kümelenme potansiyeli taşıyan yerlere ve aktörler arasında kümelenmeye ciddi bir merak ve istek olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Türkiye’de kamu politikalarına bakıldığında ise son yıllarda kümelenme kavramına önem verildiği ancak kümelenmenin net bir çerçeveye oturtulmadığı görülmektedir. Önümüzdeki süreçte kamu politikaları açısından kümelenme yaklaşımının nasıl benimseneceğine karar verilmesi beklenmektedir. Türkiye’de kümelenme yaklaşımının özellikle bölgesel gelişme politikası açısından nasıl kullanılacağını araştıran yol gösterici bir çalışmaya ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada ilk olarak kümelenme kavramının gelişimi konusunda literatür taraması yapılmış ve değişen bölgesel gelişme politikaları çerçevesinde kümelenme kavramının konumuna değinilmiştir. Ayrıca, kümelenmelerin desteklenmesi için benimsenen modellere ve farklı ülke uygulamalarına yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde, Türkiye’de kümelenme kavramına verilen önem ve hâlihazırda kümelenme yönünde verilen destekler değerlendirilmiştir. Çalışmanın neticesinde ise, Türkiye’de farklı politikalar arası uyum sağlanması ihtiyacına, kümelenme oluşumlarının desteklenmesi gerekliliğine ve bölgesel düzeyde kalkınma ajanslarının bu konuda neler yapabileceğine yönelik model önerisi geliştirilmiştir. Modelde kümelenme yaklaşımı politika, program ve bölgesel düzeyde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küme-Kümelenme, Bölgesel Gelişme Politikası, Rekabet Avantajı, Kümelenme Destek Modelleri, Yenilik, Ağ Yapılanması.

ABSTRACT

Planning Expertise Thesis

CLUSTERING APPROACH AS A REGIONAL DEVELOPMENT TOOL AND A CLUSTER SUPPORT MODEL PROPOSAL FOR TURKEY

Filiz ALSAÇ

The changes brought about by the technological developments and increasing volume of international trade during the globalization process have been accompanied by various changes in social and economic spheres. Among these changes comes the development of local/regional economies as competing units at international scale. The competitiveness of the regions have started to be defined by innovation capacity, collaboration of various stakeholders, enhancement of social capital in addition to the performance of the enterprises.

In this regard, regional development policies have been reshaped. Within the context of new regional development policies, the specific characteristics of the localities have come to the fore to ensure sustainable competitive advantage. Furthermore, the importance of the collaboration among the enterprises, public institutions and non-governmental organizations was clearly set out. With the clustering concept, which has been popular recently, collaboration among stakeholders, competitiveness and innovation capacities of enterprises and regions are promoted. In this respect, clustering has come to agenda as a very attractive regional development policy tool.

Recently in Turkey, various studies are made concerning the adoption and implementation of clustering approach especially in the regions which have sectoral agglomerations. These studies draw special attention as they indicate the presence of a serious inquiry and motivation related to territories and actors with clustering potential in Turkey. When public policies in Turkey are examined, it is seen that clustering concept has been attached importance recently but it has not been elaborated in a clear-cut framework. It is expected that how the clustering approach will be adopted in public policies will be determined in the forthcoming process. There is a need for a guiding study in Turkey which explores how the clustering approach will be used especially in regional development policy field.

In this study, firstly a literature survey was made on the clustering concept and the stance of clustering within the context of changing regional development policies is described. In addition, models supporting clustering and different country implementations in this field are reviewed. In the last part of the study, the importance attached to the clustering approach in Turkey and the relevant supportive measures at present are evaluated. As a conclusion, a model was proposed concerning, the need for integration among various policy fields, the necessity to support the clustering formations in Turkey, and the role of development agencies at the regional level in this field. The clustering approach was covered in policy, program level and at the regional level in the model.

Key Words: Cluster, Regional Development Policy, Competitive Advantage, Cluster Support Models, Innovation, Network.